

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ-CULTURALĂ
ORGAN OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

APARE DUMINECA
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. EMINESCU 18

DIRECTOR:
Icon. Staur. Dr. GH. CIUHANU

ABONAMENTE:
Pentru 1 An . . . lei 300
Pentru 6 luni . . . lei 150

Praznicul Limbilor...

Sărbătoarea din străbuni, a Rosaliilor prăznuite cu trandafiri, în luna Mai după Calendarul imperiului Roman, s'a prefăcut în Creștinism, în sărbătoare decorată cu multă verdeață, și cu o nouă semnificație: aceea de Praznic al Limbilor de foc, coborâte peste Sfinții Apostoli ai Domnului în ziua, în care s'au pus temelii organizatorice Bisericii lui Hristos în lume.

Mântuitorul își trimisese Apostolii în lume, să învețe „toate neamurile” (sf. ev. Matei 28. 19). Iar la praznicul Pogorării Duhului sfânt, se întâmplă minunea mare: Apostolii fură investiți cu darul „limbilor”, pentru a putea propovădui tuturor neamurilor, în limbile lor naționale. «Și se spăimântau toți și se mirau» — Mesopotamii, cei din Asia-Mică, din Egipt și din restul mediteranian al Africei, ca și «Romanii, Judeii și veneticii», din insula Creta și din Arabia, prezenți la acel praznic, — »cum noi *auzim, fiecare limba noastră, întru care ne-am născut?*» (Fapt. Apost. 2. 7—11.)

Așa s'a pus mai ales în Răsărit, la temeliile învățământului religios și ale organizației bisericești, ideia de limbă și de viață națională a fiecărui popor încreștinat.

Canonul 34 Apostolesc, cu dispoziția sa, ca episcopii fiecărui neam sau națiune să steie sub ascultarea celui mai mare dintre ei — a mitropolitului național — preconizează organizația națională-bisericească a fiecărui popor.

Istoria bisericească a Orientului creștin de totdeauna ca și istoria din primele veacuri, pentru Apuseni, ne servește mărturii clasice în această privință.

Numai dela o vreme încoaci, când au prins ființă veleitățile de stăpânire universalistică în Biserică, ale Romei, s'au încercat alte tâlcuiri ale „praznicului limbilor”, în senzul, că Apostolii Domnului ar fi vorbit, la sărbătoarea Cincizeci-

mei, într'o *singură* limbă, *universală*, și că țimea noroadelor încă au primit „darul” — înțeles aceea limbă universală... Dar noi avem, tocmai din partea Apusenilor mai noi, o dovadă contrară — cu citații din mulți Părinți și scriitori bisericești apuseni, — despre consacrarea limbilor naționale și că aceasta este părerea, aproape unanimă și a Scolasticilor (între ei și Toma de Aquino) și a multor teologi Romani de mai apoi.)

Dreptul fiecărui popor, la Biserică națională și la propoveduire și organizare în cadru național propriu, este, prin urmare, evident. Nu numai printr'o *tradiție trăită* de Bisericile Naționale răsăritene, ci și *printr'un cuvânt profetic*, care se va realiza la sfârșitul veacurilor. Atunci adică, după cuvântul Apocalipsului (7. 9), Mireasa lui Hristos, Sionul cel ceresc, se va aduna „din tot neamul și semințiile și noroadele și limbile, stând înaintea scaunului și înaintea Mielului, îmbrăcați în vestminte albe și finici albi în mâinile lor”...

Specificul românesc, deasemeni, s'a format pe fondul doctrinal — spiritual și național — al semnificației Praznicului limbilor dela Pogorârea Duhului sfânt.

Pe hărul Cincizecii dumnezeiești și în forma tradițională unică — fiindcă un popor, când se dublează în suflet, în tradiții și aspirații, încetează de a fi același — s'a format specificul românesc: unul singur și nedespărțit, încă din străvechime.

Marele nostru istoric N. Iorga, în monumentală sa operă istorică de sinteză, ne înfățișează temeliile de unitate și naționale ale

¹⁾ Dr. Ioh. Bapt. Ant. Englmann: Von den Charismen im Allg. und v. dem Sprachen-Charisma. Regensburg. 1848. Are 391 pagini. Avem de a face cu o lucrare de concurs, premiată.

vieții românești de acum cincisprezece veacuri. Atunci ne cum să fi putut face Episcopii Romei o incurziune desbinătoare — ca azi — în viața Daciei Traiane, dar jurisdicția lor nu încadraseră încă nici întreaga Italia măcar!

Așa fiind, specificul românesc, magistral înfățișat de d. Iorga, nu se răzima pe Papalitatea, inexistentă atunci cu pretențioasa sa jurisdicție de mai apoi, — ci pe viața sateilor de Români de aici, formați bisericește în tradiția religioasă a Orientului și pe elementul romanic, puternic pe atunci în Dreapta Dunării, care, pentru Români, depurarea a fost pod legător, un hotar despărțitor...

Pe acest specific românesc, străvechiu și unic, — care nu poate fi dedublat decât cu riscul de a ajunge la un „croatism” românesc — ni se razimă toată viața sufletească, religioasă și culturală, ca și cea politică, de mai apoi. Toată-toată e străbătută de principiul limbii și vieții naționale.

Pe această temelie se razimă opera culturală bisericească din vremea lui Coresi și mitropolitul Simion Ștefan din Ardeal, mitropolitii Varlaam și Dosoftei ai Moldovei, cu Biblia munteană și cu nucleul de viață politică, crescut din Muntenia și încadrând Statul național de azi.

În asemenea condiții, de evoluție istorică românească rectilină, aproape bimilenară, curbele sufletești cu aspirații de digresiuni sociale și politice — cum ar fi și aberația unui specific românesc eterodox, oricare ar

fi el — rămân osândite prin ele înseși și prin Darul Duhului sfânt, care în ziua Cincizecimei s'a pogorât peste Sfinții Apostoli și s'a revărsat, în veacuri și'n spațiu, din plin și până în Dacia-Traiană, creind unicul posibil specific românesc, care trăește și se transmite, perpetuu și exclusiv, prin sf. Biserică ortodoxă română.

*

Frați Preoți, cărora vi-se adresează în primul loc aceste șire, luați aminte, că Praznicul Cincizecimei, în spirit religios specific ortodox și românesc, îmbină admirabil nota praznicului „Rosaliilor” Romanilor vechi — ca cult al morților — cu ceea ce citiți și voi, în molitvele vecernei de Rosalii creștine. Fiți numai luători aminte, cum cetiți și vă rugați și voi pentru sufletele înaintașilor noștri, semnificând încreștinarea unei tradiții romane.

Fiți, deci, tari în conștiința voastră de Preoți și de Români, și să propovăduiți deschis și cu tărie: că nimeni alții nu pot fi mai chemați de cât tocmai voi, de a săvârși cea mai tradițională și mai curată slugire lui Dumnezeu și slujire de Neam.

Propovăduiți, cu tărie, și în acest înțeles! Căci „Darul limbilor”, care s'a revărsat peste sfinții și dumnezeieștii Apostoli și a dat temelie ființei Bisericilor naționale, vă obligă și pe voi s'aveți limbi grăitoare deschis și cu tărie, în slujba credinței ortodoxe și pentru a ne feri neamul de orice fel de desbinători.

Foiță

Inceputurile publicisticii bisericești dela Arad

de Dr. Gh. Ciuhandu

(Continuare).

Redactorului acestuia nu-i sunt de ajuns problemele bisericești curente, ci-l preocupă și ideea despre „necesitatea reuniunilor religioase peste tot” (Nr. 21), cari, cum vedem, d'abia azi au ajuns să formeze problemă curentă în Biserica noastră. Dânsul privește și mai din adins peste frontiera Carpaților și se ocupă de starea bisericii din România. Are cuvinte precise și grele despre unele stări regretabile când constată că „în România liberă... preoții... nu sunt priviți decât de niște heloți, de jucăria unor oameni profani”. Și se revoltă pentru cazul preotului Grigorie Muscelianu, redactorul revistei „Biserica Română”, care fusese destituit de ministerul cultelor din funcțiunea de preot, pentru că în revista sa apăraseră drepturile bisericești (Nr. 23 pag. 182).

× — Imediat în numărul următor revista (Nr. 24 pag. 190) păsește hotărât alături de partizanii din Bucovina ai lui A. Șaguna, cari în „stările deplorabile” de acolo, „vor ști delătura

stăricăciunea ierarhică ce prepară acest episcop de 36 ani încoaci în biserica din Bucovina”. Era vorba de episcopul Hacman, un potrivnic al acțiunii de desrobire și organizare bisericească inițiată de Șaguna.

Revista „Speranța”, în tinereasca sa pornire de a căuta adevărul și a-l privi în față, ajunge la polemici până și cu unul dintre asesorii referenți ai Consistoriului. Discuția contradictorie era în legătură cu referențul școlar Gh. Crăciuneanu și cu măsurile consistoriale propuse de dânsul pentru înlăturarea a cinci învățători, între cari și bătrâni cu familie, cari astfel rămâneau fără pâine. Nu ne interesează substratul litigiului, ci altceva: referențul învinuit se justificase în coloanele gazetei „Albina”, iar combaterea justificării sale se face de către parohul și asesorul consistorial Ioan Damsa dela Seceani în organul studentesc, care era și monitor al Eparhiei.

Dar alt moment și mai ponderos este acela, că polemica se poartă cu mijloace urbane — în fond și în formă — pornind dela vorba lui Lessing, că oamenii nici până astăzi nu s'ar fi învoit cu nimica, dacă nicicând nu s'ar fi certat între sine despre ceva. „Să ne certăm dară și disputăm, decât'eori vom observa neadevărul... să ne disputăm dacă avem cauze pentru ce, și dacă sperăm că prin disputa noastră va dobândi dreptatea...”

Un nou Academician — Lucian Blaga

La începutul lunii Iunie, Academia Română, sub presidenția Maiestății Sale Regelui Carol II, a primit în sânul său, — după cum semnalasem incidental, în primul nostru articol din Nr. 24 — pe un tipic reprezentant al Spiritualității și Literaturii noastre de azi, pe d. Lucian Blaga, fiu de preot românesc ortodox din Ardeal, din comuna Lančrâm.

Nu venea la Academie, pentru a ocupa un loc sau scaun „vacant” prin moartea altui academician, ci chemat prin forța spirituală ce o reprezintă — în poezie, literatură și în filosofie — și l-a fost recunoscută, cu unanimitate caldă, din partea Areopagului Științelor Românești.

La intrarea sa în sinul Academiei, nu venia — ca de obicei până aci — relevând vrednicile antecesorului cărui urma, ci făcând elogiul satului românesc, ca izvor de inspirație și creație în viața românească și ca temelie a oricărui încercări de a crea o cultură românească majoră.

Discursul noului Academician a servit de prilej Maiestății Sale Regelui, să sublinieze această concepție de filosofie și de viață românească, exprimând, la adresa poetului-filosof, înalte și calde cuvinte de apreciere cu adevărat regale.

„Elogiul acesta al satului — a zis Maiestatea Sa — pe care l-a făcut noul Academician, este chiar simbolul vădit al căilor noul, pe care trebuie să-l calce cultura românească de mâine, și nu pot decât să mă unesc în totul cu afirmația, că din satul nostru va leși — probabil printr-o forță de neînfrânare a subconștientului atavic — Cultura Majoră românească, așa cum o definește noul nostru coleg...”

Polemica, deci, încă întrase în coloanele revistei studențești dela Arad („Speranța” Nr. 23. 24), determinată de principiul adevărului și dreptății, chiar și când era vorba de actele oficialității bisericesti eparhiale.

Prestațiile revistei studențești au atras asupra ei și atenția mitropolitului Andrei Șaguna, tocmai în această fază din viața revistei. Mitropolitul ținea să încurajeze revista, prin aceea, că la 22 Noembrie 1871 exprima episcopului dela Arad, cu adresa oficială Nr. 337/1871, „complăcerea” sa către redacția „Speranței” și trimitea totodată redactorului Vinc. Mangra și preotului paroh Ioan Damsa — care trecuse dela uniți și era un condeiu remarcabil și el — și corespondenților revistei o seamă din lucrările sale (Speranța Nr. 23).

Dar cuvântul înțelegător al mitropolitului A. Șaguna nu se oprește numai la acest act de apreciere personală a redactorului și colaboratorilor săi, ci merge mai departe. La 1 Dec. adică dă o circulară (Nr. 337/1871) către părinții protopopi și administratori protopopești din arhidieceza Sibiuului — ea e publicată și în „Speranța” Nr. 24 în care mitropolitul laudă acest organ al „teologilor români de religia noastră din Arad” pentru că „lățește cunoștințele temenice, de care clerul și cărturarii noștri pot înavuși științele lor bisericesti și școlare și cele istorice ale dezvoltării bisericii noastre

Știm, cu adevărat, mare bucurie sufletească de evenimentul prea rar dela Academia Română.

Și transmitem această bucurie, dar mai ales tâlcul ei — rostit prin grai de filosof și printr-o superbă apreciere regală — spre satele noastre de preoți, ca să a bă un puternic razim sufletească mai mult, despre aceea: care este rostul de temelie al satului în viața românească și ce sfântă și mare este slujba preoțească, cea dintâi chemată — alături de Școală — de a sluji Neamului prin ridicarea satului românesc.

La ziua Rusaliilor

— Meditație —

de Pr. A. Cuznețov.

Astăzi, cu capul plecat, se cuvine să ne rugăm, ca Duhul Sfânt să se coboare și peste noi, luminându-ne mintea noastră, curățindu-ne inima noastră, și îndreptându-ne voința noastră numai spre faptele cele bune.

Incepând cu ziua de azi, să cugetăm, nu cum vrem, ci cum ne însuflă Sfântul Duh; să dorim nu ceea ce ne place nouă, ci ceea ce e plăcut Lui; să nu facem ceea ce ne dictează patimile noastre, ci ceea ce ne poruncește Sfântul Duh. Numai să dorim din tot sufletul nostru, și dorința noastră se va împlini. Sfântul Duh se coboară peste noi și va lucra în sufletele și inimile noastre. Deși nu suntem vrednici dar să ne rugăm și Sfântul Duh ne va reînoui. Deși suntem neputincioși, dar Sfântul Duh ne întărește. Să ne rugăm fără frică, din tot sufletul și vom fi auziți. Aceasta nu înseamnă, că suntem vrednici de a spera la o lucrare momentană a Sfântului Duh în sufletele

cei mult cercate.” Și deoarece mitropolitul vede, că această revistă „înaintează (promovează) ve terenul bisericesc unimea (unitatea) duhului întru legătura păcii și a bunei înțelegeri”, de aceea recomandă această revistă bisericască: „ca să țină foaia aceasta și să facă pe cărturari și pe învățătorii noștri se prenumere la ea”.

În ciuda acestei aprecieri și încurajări însă, studenții teologi dela Arad trebuiră să și înfășoare steagul. La mijloc erau întâi de toate dificultăți financiare. Deja la 1 Decembrie (1871) revista își amenința „abonații”, până și pe cei de pe semestrul prim al anului, că de nu vor plăti abonamentul îi va da de gol cu numele (Nr. 23 pag. 187) Se vede că abonamentele restante nu au intrat, căci de ar fi fost încasate, revista și-ar fi continuat apariția.

Dar în aceeași vreme autoritatea eparhială încă trebuia să fi simțit jena de a nu avea organul său propriu și de a se folosi pe mai departe de „Speranța” studenților săi, avizată ei de a lua lumină din lumina superiorilor lor. De aceea înă în ședința dela 13 Decembrie a Consistoriului s'a autorizat o comisie din trei asesori consistoriali (Vicențiu Babeș, Ioan P. Desseanu și Iosif Goldiș) să pregătească un elaborat în vederea înființării, deja cu anul nou ce era în prag (1872), a unui „organ oficios”.

noaste. Nu ne încumetăm a pretinde, că chiar în momentul acesta: se luminează mintea noastră, se curățește inima noastră și voința noastră se îndreaptă spre cele bune, cum s'au învednicit Sfinții Apostoli.

Reînnoirea noastră se face încet, fără ca să o observe ochiul nostru (Luca 17,20). Incet și pe neobservate încolțește, crește și rodește sămânța în pământ, — dar mai încet și mai pe neobservate lucrează în noi Sfântul Duh. Nu putem, fără îndoială a preciza acel moment, când puterea Sfântului Duh se sălășluiește în noi și când se începe lucrarea Sa în noi. Această lucrare a Sfântului Duh se unește cu lucrarea noastră și acționează în noi în măsura conlucrării noastre. Incetăm a acționa noi — încetează și lucrarea în noi a Sfântului Duh. Respirând noi aer, trăim; încetând să respirăm, murim.

Cu siguranță Sfântul Duh ne luminează, dacă și noi tindem spre lumina adevărului, când și noi dorim lumină și fugim de întuneric. Sfântul Duh îndreaptă voința noastră spre bine, dar atunci, când și noi vom căuta să ne îndepărtăm de rău. Cu toții vedem lucrarea binefăcătoare a ploii asupra plantei, care adăpată din belșug, crește și se dezvoltă în chip aproape vizibil. Totuș singură ploaia n'ar putea da atâta putere plantei, dacă însăși planta n'ar avea în ea încă din germen putere de a crește. Astfel, dacă și noi vom sta pasivi, atunci nici lucrarea Sfântului Duh nu va fi eficace în noi.

Deci neîncetat, cu inima curată să ne rugăm și Sfântul Duh se va sălășlui în noi ridicându-ne suferințele noastre din preocupările egoiste de toate zilele.

Rolul preoșimii în viața Neamului

Pr. Gh. Cotoșman

La toate popoarele de pretutindeni și de totdeauna, cultivatorii unei alte vieți, ce-și are obiectivul dincolo de efemer; purtătorii steagului hegemoniei spiritului asupra materiei; crainicii fericirii adevărate și ai vieții celei vecinice, au fost: Preoșii, slujitorii altarelor, fie că ei aduceau jertfe sângeroase, ca în Pă-

Noul organ care putu fi înființat d'abia în August a aceluiaș an — până la care dată după încetarea silită a „Speranței” lumea românească de aici a rămas fără gazetă locală, — își luă numirea expresivă „Lumina” și fu încredințat, ca redactor, asesorului referent școlar din Consistor, Gheorghe Popa.

Cu alt prilej vom putea să ne ocupăm și de această revistă ce a trăit schimbându-și redactorul, până în vara anului 1875. De aici urmează iarăși o pauză până la sfârșitul lunii Ianuarie 1877, când apare noul organ existent și azi, „Biserica și Școala”.

Incheiem aceste lămuriri de ordin istoric-cultural și bisericesc, cu bine meritata laudă pentru generația de „teologi români dela Arad” de acum șase decenii trecute, și cu pioasă recunoștință pentru atâția lucrători culturali cari s'au ridicat din răsădul însuflețirii și curajului celor de atunci și și-au început binecuvântata muncă de condeiu și și-au făcut ucenicia atitudinii drepte și neșovăitoare, în coloanele revistei studentești „Speranța”.

„Vivant sequentes”.

(Sfârșit.)

gânism și iudaism, fie că aduc sublima Jertfă nesângeroasă a Misticalui Hristos pe Altarele creștine.

Prezența Preoșilor până și la popoarele cele mai primitive, la diferitele clanuri și triburi, sălbatice și unele chiar canibale, din pădurile virgine și neexplorate ale Asiei, Africei, Oceaniei și din regiunile antartice, constituie argumentul cel mai puternic și ireductibil ce-l dăm acelorora, cari vreau să facă din Religie și Cult o invenție popească, cu scopul de a exploata naivitatea și prostia mulțimii.

La cei ce aparțin religiei strămoșilor, la sintoști, taoiști, la hinduși, la brahmaniști, la budiști ca și la confucianiști, la mahomedani ca și la iudei, și, în fine, la creștini, religia nu este o născocire cu dedesubturi mercenare, ci — după cum așa de frumos o spune B. Constant — ea, „este o necesitate a sufletului omnesc și o consecință a inteligenței”; — sau „religia — după Tolstoi — este tălmăcirea legăturii dintre om și Ființa infinită, a menirii omului pe pământ și a regulilor de conduită cari decurg din această menire”¹⁾ —; iar Preoșii nu sunt zarafi și negustori, ci adevărații și indispensabilii „tălmăcitori” ai „legăturii dintre om și Ființa infinită”; necesarii mijlocitori între conștiința umană și cel ce a plămădit-o în sufletul oamenilor; sunt arhanghelii vestitori ai unei vieți imaculate, neîntinse de noroul păcatelor, sunt mentorii legilor morale divine, ce nu sufăr știrbire.

Cea mai eclatantă dovadă ni o oferă Rusia sovietică de azi, care — după ce a dus cea mai turbată și mai apocaliptică persecuție contra Bisericii creștine, din câte a înregistrat istoria, schingiind, spânzurând și împușcând: preoșii, episcopii, mitropoliții în frunte cu Patriarhul —, prin noua constituție, ce intenționează să dea libertate și cultului creștin, căci cultul iudaic s'a bucurat întotdeauna de liberul exercițiu, în vastul imperiu rus încăput pe mâna iudeo francmasonilor — vine și pecetluiește înc'odată, adevărul, deplin verificat, că sentimentul religios este propriu firii omenești, și că sufocarea lui echivalează cu schinguirea, cu atrofierea, cu amputarea și chiar cu distrugerea a ceea ce este conștiință umană; echivalează, deci, cu distrugerea spiritului cu animalizarea omului.

Poporul rus, rănit în ceea ce are el mai de preț: în sentimentele lui religioase, ridică din mijlocul rugurilor încă fum-gânde pe preoșii martiri, și cu jertfe nebănuite, adeseori lipsindu-se de hrana zilnică, atât de drămuțată, îi aduce și-i ține în mijlocul lui, spre a-i îndulci și sfinți viața, spre a-i aprinde făclia credinții în Dumnezeu, și a-i nutri nădejdea în reînvierea timpurilor de prosperare economică și de descătușare și libertate națională și religioasă, cunoscută de el înainte cu douăzeci ani, în epoca Țarilor pravoslavnici.

Această renaștere a poporului rus din propria-i cenușă — ca și cea a paserei Phoenix — nu poate

¹⁾ Leon Tolstoi, Ce este Religia, trad. P. Ionescu, p. 82.

veni decât numai dela Biserica ortodoxă. Preoțimea rusă renăscută, trecută prin purgatorul ațător suferințe oribile, va ști să dea poporului rus ceea ce acesta așteaptă dela ea: încrederea în izbânda finală a credinței religioase, care va aduce multdorita resurrecție națională, prin înfângerea hidrei comuniste, de esență pur iudaică.

Rolul mesianic — sub raport religios și național — al Preoțimii ruse, ilustrează în general rolul mesianic al Preoțimii în general, la toate popoarele, indiferent de credința lor religioasă. Acest rol înalt al Preoțimii s'a afirmat și se afirmă continuu pe toate terenele vieții publice.

Tot ce găsim bun, mobil și înălțător la diferitele popoare, se datorește în primul rând Preoțimii. În special în domeniul cultural, rolul Preoțimii a fost determinant. Cultura intelectuală și morală, teologia și filozofia, știința și arta, la izvoarele lor au fost de esență religioasă. Preoții au pătruns nu numai misterele Dumnezeirii, ci și pe cele ale științei profane.

Primele cărți au fost cărți de legiuri și de învățături religioase morale și de slujbă rituală divină, scrise și citite de Preoți în temple, sinagogi și biserici. Prima poezie și cântare a fost de esență religioasă, exprimând raportul dintre om și Ființa Infinită, cum ar zice Tolstoi.

Preoții citeau și interpretau Legea și Evanghelia, în templu și biserică. Preoții erau educatorii și dascălii poporului, pe care-l inițiau în tainele cititului Legii, fie că ea se numea Rg Veda, fie Coran, fie Legea lui Moisi și Proorocii, fie Evanghelia Mântuitorului Iisus Hristos. Preoții erau legiultorii și tot ei erau judecătorii poporului. Adeseori, când interesele neamului lor cereau, preoții erau capii conducători în războaie. Cruciatele, cari au pus pe picior de războiu întreaga lume catolică din apusul și centrul Europei contra Mahomedanilor, au fost inițiate de călugărul Petru Eremitul din Amiens.

La noi, la Români, găsim în veac. XVI pe vlădica Teodor din Banat, pornind în fruntea unei oștri contra Turcilor. „Un preot român conduce contra cetății Deva, în Dec. 1552, vreo 600 Turci și 400 Tătari. Popa Todor din Sângiorzul Bistriței, în vremea lui Mihai Viteazul, lupta în fruntea credincioșilor săi; apoi popa Gheorghe din Ciurila, în 1659—60, iarna, ca comandantul celor 600 ostași, cu cari lupta la Sibiu contra lui Barcsai, atacă și prădează Deva și Hunedoara, trece pe la Baia de Criș, Beiuș, Oradia, apoi Zlagna și Aiud, pretutindeni luptând cu vitejie de admirat în contra Turcilor, ca partizan al principelui Rákoczy“.¹⁾

Un episcop român, probabil Ioan Cernea dela Vad, la parte, în 14 Ianuarie 1605, la asediul cetății Sătmăruului, „apărată cu îndârjire de Ștefan Bocskay“.²⁾

¹⁾ Ștefan Meteș: Istoria Bisericii și a vieții religioase a Românilor p. 474.

²⁾ Idem p. 183.

Pe acest vlădică războinic, contemporanul Szamosközy, ni-l prezintă astfel: „Era un episcop românesc în cefate, de a cărui vitejie toți s'au minunat. Acesta a prins un mare paloș nemțesc în amândouă mâinile și încătrău da, mulți cădeau de mâna lui, nici da înzadar, și totdeauna nimerea; mai pe urmă l'au împușcat tocmai prin mijloc, și așa a murit. Episcopul acesta a fost la Basta în Cluj, era om mic, cu părul lung, și avea bătă argintată“.

La popoarele catolice din apusul Europei, au luat ființă așa numitele ordine militare ale Bisericii, compuse din cavaleri monahi, cari, pe lângă juruințele monastice, își luau angajamentul să lupte împotriva necredincioșilor. Dintre aceste ordine călugărești, conduse de un pronunțat spirit războinic pentru credința catolică, amintim pe: Ioaniși, Templieri (înființate la 1118) și pe Teutoni (inf. 1190). Cu aceștia din urmă are de luptat Ștefan cel Mare, la Baia, în anul 1467, punându-i pe fugă cu întreaga oaste ungurească, în a cărei soldă se aflau. Iar la finea veacului următor (18 Oct. 1599), la Șelimbăr, conducătorul oastei ungurești, Andrei Báthory, principele Ardealului, fost cardinal al Poloniei, în lupta contra lui Mihai Viteazul, cade decapitat de un Săcuiu. Am putea aduce un noian de exemple, pentru a dovedi, că Preoțimea creștină a stat totdeauna nu numai în slujba oștilor cerești, ci și 'n a celor pământești, când interesele naționale erau periclitare. Poetul nostru Mureșanu fixează pentru totdeauna acest rol însemnat al Preoțimii noastre, în versul său într'aripat:

„Preoți cu crucea 'n frunte, căci oastea e creștină,
Deviza-i libertatea și scopul ei prea sfânt“.

Iar Kossuth — în Casa magnașilor din Budapesta — într'un moment de crudă sinceritate, a cinstit Preoțimea noastră cu următoarea clasică caracterizare: „...Românii comit eroarea de a-și indentifica într'o măsură prea mare limba cu religia, și de a da prea multă ascultare ierarhiei, care la dâșii nu se bucură numai de conducerea bisericească, ci o exercită și pe cea politică...“¹⁾

Rolul Preoțimii nu se mărginește numai la atât. Ei erau doctorii, tămăduitori ai boalelor trupești, și tot ei erau farmaciștii, preparatorii tuturor leacurilor. Ei erau filozofi, dar tot ei erau îndrumătorii poporului și 'n ceea ce privește lucrarea și cultivarea pământului. Ei au fost primii arhitecți ai templelor și altarelor. Din rândurile preoțimii s'au recrutat cei dintâi și cei mai renumiți artiști: pictori, sculptori, cântăreți, muzicanți, etc.

Am putea spune, fără să fim desminșiți de istorie, că n'a rămas domeniu de activitate culturală, artistică, națională, socială și economică, în care rolul preoțimii să nu fi fost determinant.

La popoarele primitive, ca și la cele situate pe o

¹⁾ Dr. Ioan Lupaș: Mitropolitul Andreiu Șaguna, Sibiu, 1911, p. 66.

treaptă înaltă de cultură, din Orient și Occident, până azi Preoțimea își menține autoritatea și rolul conducător, fecundând toate domeniile vieții publice.

Poporul român îndeosebi știe: ce a însemnat pentru el Preoțimea română ortodoxă. Fără această Preoțime, care în toate împrejurările s'a identificat cu aspirațiile lui naționale, cu suferințele lui milenare, și cu bucuriile lui de zile mari și de biruință asupra dușmanului, neamul românesc n'ar fi putut prăznuși marea zi a Unirii tuturor Românilor, într'o țară mare înche-gată definitiv în fruntariile ei geografice și etnice, trăsate acum aproape două mii de ani, de spada și sân-gle strămoșilor noștri Daco-geto-romani.

Despre ce să predicăm ?

La Nașterea sf. Ioan Botezătorul (24 Iunie)

„Mulți se vor bucura de nașterea lui” a zis ingerul când a vestit nașterea lui Ioan. În adevăr s'au bucurat mulți: Elisabeta, că a ajuns mama și i s'a luat ocara; Zaharie, pentru că Domnul a cercetat și a răscumpărat pe poporul său; neamurile, pentru că Domnul a arătat mila față de Elisabeta. Miile de oameni s'au bucurat ascultându-i predica la Iordan. Hristos Mântuitorul a avut cuvinte de laudă despre Ioan (Matei 11, 7-14.) Până și nelegiuitorul Irod a avut un respect față de sfințenia lui Ioan (Matei 14 „.) De atunci milioane de suflete s'au bucurat de Ioan pentru caracterul lui de înaintemergător. Câți se bucură de nașterea mea sau de a ta? Țara și neamul tău, Biserica ta pot să aibă bucurie că te-ai născut pe lume? Satul în care trăești, sau cel puțin neamurile tale, cei din familia ta, pot să aibă bucurie de nașterea și de viața ta, ori moartea ta îi va face să râsufle mai ușurați? Viața fiecăruia din noi prețuește numai cât e de mare bucuria ce o facem altora. Fă-ți viața prețioasă, făcând bucurie părinților, fraților, familiei, satului, țării și bisericii tale.

Dumineca întâia după Rusalii (27 Iunie).

Este Dumineca tuturor Sfinților. (A se vedea Sinaxarul.) S'a pus îndată după praznicul Pogoririi Duhului sfânt, pentru că prin tainica Lui lucrare s'au învrednicit de această cinste. Cinstea se dă lui Dumnezeu. Cinstind pe slujitori, cinstim pe Stăpân. Dacă Domnul se bucură de păcătosul care se îndreaptă (fiul risipitor, drahma, oala pierdută) e și mai mare bucuria pentru cel ce intră în bucuria Domnului (talantii). Dăniul proorocului e om prea iubit și scump lui Dumnezeu (Danil 9, 23) apostolii sunt prietenii lui Hristos (Ioan 15, 14). Sfinții sunt eroii Bisericii lui Hristos. Eroism se chiamă starea ta în fața morții pentru un gând mare, pentru neam, pentru un gând sfânt, pentru mântuirea sufletului. Eroism, sau sfințenie este a fi ținea viața gata să ți-o jertfești. Ca să ai moarte de erou sau de sfânt, îți trebuie întâi viață de erou, de sfânt: să ai o credință pe care să nu ți-o poată lua nimeni (Romani 8, 38-39). Se deosebesc sfinții de eroii războaielor, în arme. Sfinții n'au decât armele duhovnicești. Ei au suferit dela cei înarmați și au biruit. Datoria noastră este: să cinstim Sfinții cum cinstim pe eroi. Dacă Hristos Domnul a zis că va da lor orice vor cere, să cerem sprijinul și mijlocirea lor. Să le urmăm pilda, precum ei au urmat pilda lui Hristos,

La Sfinții Apostoli Petru și Pavel (29 Iunie)

Se poate predica despre amândoi, sau despre unul singur. Vom lua acum să vorbim despre râvna lui Pavel. Din seminția lui Veniamin, făcea parte din partidul fariseilor. Crescut în școala înțeleptului Gamaliil. (Ce fel de om a fost Gamaliil ne spune Fapt. 5₃₄₋₄₀) Saul avea o râvnă mare pentru legea lui Moise. În creștinism vedea risipirea neamului său. Și noi avem râvnă care poate să fie greșită. Saul din râvnă a pornit împotriva creștinilor. Pe drum, aproape de Damasc i s'a pus întrebarea: Saule, ce mă prigonești* care la zguduit, cum n'a știut să-l zguduie Gamaliil. În trei zile de orbire trupească i s'a curățit vederea sufletească. De aci Saul s'a chemat Pavel și a văzut prin iubire și nu prin ură. El ne-a dat cele mai frumoase cuvinte despre iubire. (1 Cor. 13, 1-13).

Râvna noastră e prea a lui Saul. Vedem lumea prin solzii patimilor noastre și prea ne lipsește vederea limpede a lui Pavel. Să încercăm să ne curățim vederea. Să crezi, că este multă bunătate în preajma ta. În tot cazul mai multă decât ți-se pare fie. În tine trebuie să fie mai multă iubire, ca să vezi bunătatea altora. Dacă n'o vezi înseamna că n'ai iubire și atunci toată râvna ta este o râvnă de Saul, din ură. Pavel a murit mucenicește, moarte chinută pentru râvna lui plină de iubire. Pe tine nu te duce nimeni la moarte Ție ți se cere să trăiești cu râvna iubitoare a lui Pavel.

Moartea protopopului Dr. Iosif Blaga

O înregistrăm cu oarecare întârziere, pe care o regretăm, întocmai așa cum am fi dorit, că aceasta încheiată viață de om luminat — profesor și biserican, deopotrivă distins — am fi dorit-o să se fi prelungit încă.

Stăpân pe studii filosofice și teologice, a fost un decor și-o lumină a Școlilor noastre dela Brașov, cărora li era și director. Fruntaș al vieții românești, s'a afirmat nu numai la catedră și prin scrisul său, de studii și de publicist, ci și ca om de acțiune și în domeniul vieții politice.

Fost membru al comitetului național, dela Paris (1918), pentru Unirea tuturor Românilor, mai apoi vice președinte al Senatului României întregite, aceste și alte prilejuri i-au servit, nu pentru a se ridica pe sine, ci pentru a-și slugi neamul, cu pricepere și devotament.

În afară de aceste calități de seamă, slugirea lui de căpetenie a fost închinată Școlii, ca și Bisericii sale, mai ales după ce, îmbogățit cu experiențe largi de viață, a obținut și situația — de distincție și de afirmare, ca paroh și protopop al Brașovului cu atâtea îndreptățite exigențe la adresa celor ce au slujit acolo.

Iar întru vrednicie răposatul Dr. Iosif Blaga a știut să facă față tuturor așteptărilor legate de numele și de situația lui, prin ceace s'a făcut indispensabil și în corporațiile noastre superioare bisericești.

Toate acestea, la un loc cu alte multe vrednicii ale răposatului, i-au înpodobit viața, lăsându-o de mângâiere acelora — familie și Neam — de cari se desparte la vârsta de șaptezeci și trei de ani; ca și de pilduire pentru generațiile următoare.

Odihnească în pace!

Deciziunea Ministerului Cultelor și Artelor în chestia sectelor

(Continuare)

CAPITOLIUL IV.

Autorizarea filialelor asociațiilor religioase

Art. XVI. Predicatorii nu vor putea să-și exercite atribuțiunile lor religioase, decât în casa de rugăciuni a asociației sau a filialei care i-a instituit și pentru care au fost aprobați de Ministerul Cultelor.

Pentru sfaturi religioase și pentru vizitarea bolnavilor, ei se pot duce în casele credincioșilor respectivi.

Ceremoniile pentru înmormântare se vor putea face fără o prealabilă autorizație. Pentru toate celelalte ceremonii, prevăzute în doctrina și ritualul asociației și menționate de statut și care se săvârșesc în afară de casa de rugăciuni, vor cere și obține autorizația autorităților administrative locale, conform dispozițiilor din legile pentru ordinea publică și se vor supune măsurilor luate de acele autorități, pentru a se evita demonstrații care ar jigni alte culte.

Cu ocazia vizitei credincioșilor respectivi, predicatorii nu vor putea face nici un fel de propagandă religioasă printre credincioșii altor culte din țară.

Contravenițiilor li se vor retrage autorizațiile de predicatori.

Asociația în care se vor găsi predicatori funcționând fără să fi obținut aprobarea lor din partea Ministerului Cultelor și Artelor, va fi sancționată cu retragerea autorizațiunii de funcționare.

Art. XVII Prozelitismul religios, oprit tuturor cultelor din țară, este interzis și asociațiilor religioase recunoscute de minister.

Membrii asociațiilor religioase nu pot ține întruniri publice, în care să se critice doctrina și organizația altor culte, cu scopul vădit de a face prin aceasta propagandă de prozelitism religios.

Asociațiile religioase recunoscute sunt libere să editeze și să vândă pentru credincioșii lor orice scriere în care să se desvolte doctrina, ritul și în care să se dea îndrumări practice de orice natură. Acest fel de scrieri nu se pot oferi prin colportori credincioșilor altor culte, ci se pot vinde liber în librării, în chioșcuri, în casele de rugăciuni ale asociațiilor și ale filialelor lor.

Celor care vor contraveni acestor dispoziții li se vor confisca scrierile și vor fi trimiși la urma lor

În caz când se vor găsi asupra lor autorizații de colportori, emise de asociații, Ministerul Cultelor poate retrage asociației respective autorizația de funcționare.

Asociațiile religioase recunoscute, care tipăresc scrieri pentru membrii comunităților lor, sunt datoare să trimeată ministerului câte un exemplar din aceste scrieri

Orice publicație a unei asociații religioase recunoscute, va trebui să poarte pe copertă numele acelei asociații, când distribuirea acestor publicații se face prin comunități, acestea vor aplica sigiliul comunității pe toate exemplarele distribuite spre a se constata prin aceasta că comunitatea își însușește conținutul publicațiilor și este răspunzătoare ca atare

În caz când se folosesc de edituri comerciale, asociațiile religioase sunt răspunzătoare de conținutul religios al unor asemenea scrieri.

Art. XVIII Asociațiile religioase nu pot sta în dependență față de nicio organizație similară din străinătate și nu pot întreține alte legături cu acestea, decât cele ce reies din omogenitatea doctrinei și a ritualului religios,

Participarea reprezentanților organizațiilor similare din străinătate la debaterile și hotărârile asociațiilor în chestiuni administrative este interzisă

Acești reprezentanți pot asista în calitate de oaspeți și cu aprobarea Ministerului Cultelor și Artelor, la congresele anuale ale asociațiilor religioase autorizate.

Participarea activă a delegaților din străinătate la debateri, în legătură cu doctrina și cultul asociației va fi îngăduită după ce se va face dovada identității de doctrină și cult dintre organizațiile la care asistă.

(Va urma)

Extras

din Noul Cod Penal „Reg. Carol II“
privitor la delictele, cari interesează pe orice Ministru al unui Cult.

(Continuare)

Art. 318. — Pedepsele prevăzute la art. 315 se aplică și aceluia care dau instrucții pentru fabricarea, mănuierea sau întrebuințarea mașinilor, armelor, instrumentelor sau oricărui alt mijloc, în scopul de a folosi unei asociațiuni pentru executarea unei crime sau delict din acele arătate în art. 315.

Art. 319. — Se pedepsește cu închisoare corecțională dela 1 la 5 ani și amendă dela 10.000.— la 100.000. — Lei acela care ajută pe autorii infracțiunilor din art. 315, procurându-le instrumente, mijloace de corespondență sau de propagandă, ori locuință sau loc pentru dosirea materialelor destinate executării crimelor sau delictelor prevăzute de art. 315.

Afățarea contra liniștei publice.

Art. 323. — Acela care expune sau poartă în public, embleme, insigne, uniforme, steaguri sau pancarte, când prin acestea se manifestă afilierea la o asociație sau înțelegere pedepsită de lege, sau se aduce aprobarea, în mod neîndoios, a unui fapt pedepsit de lege, sau dacă, aceasta constituie o afățare, îndemnare sau încurajare la rebeliune sau dezordine, comite delictul, de afățare contra liniștei publice și se pedepsește cu închisoare corecțională dela 2 luni la 2 ani și amendă dela 2000 la 5000 lei.

Aceeași pedeapsă se aplică și aceluia care vinde sau răspândește, în orice chip, în public, steaguri sau alte insigne de natură a propaga rebeliunea sau a turbura liniștea publică.

Art. 324. — Acela care poartă în public, fie chiar acoperite, uniforme, embleme, insigne sau steaguri, neaprobate de autoritatea publică sau de lege, se pedepsește cu închisoare corecțională dela 1 la 3 luni.

În cazul alinialului precedent, când uniforme, embleme, insigne sau steagurile sunt ale unui stat străin ori ale unei instituții sau asociațiuni străine, pedeapsa este închisoarea corecțională dela 2 la 6 luni și amendă dela 1000 la 2000 lei.

A v o r t.

Art. 482. — Acela care prin orice mijloace provoacă intreruperea cursului normal al sarcinei, comite delictul de avort și se pedepsește precum urmează :

1. — Când delictul e săvârșit fără consimțământul femeii însărcinate, cu închisoare corecțională dela 2 la 5 ani,

Dacă s'a cauzat femeii însărcinate vre-o vătămare a sănătății sau o infirmitate din cele arătate la art. 473, pedeapsa este închisoare corecțională dela 7 la 10 ani.

2. — Când delictul e săvârșit de însăși femeia însărcinată necăsătorită, sau când aceasta a consimțit ca altcineva să i-l provoace cu închisoare corecțională dela 3 la 6 luni, iar dacă femeia este căsătorită, cu închisoare corecțională dela 6 luni la 1 an.

Aceiași pedeapsă și după distincțiile de mai sus se aplică și aceluia care săvârșește faptul cu consimțământul femeii. Dacă s'a cauzat femeii însărcinate vre-o vătămare a sănătății sau o infirmitate din cele arătate la art. 473, pedeapsa este închisoare corecțională dela 1 la 3 ani, iar dacă s'a pricinuit moartea acesteia, pedeapsa este închisoarea corecțională dela 3 la 5 ani.

În cazurile prevăzute la punctul 2, dacă faptul s'a comis în scopul de a obține un folos material, pedeapsa se sporește după distincțiile de mai sus cu un plus până la 2 ani.

Art. 483. — Tentativa delictului prevăzut de art. 482, punctul 1 se pedepsește.

Art. 484. — Nu se consideră avort întreruperea cursului normal al sarcinii făcută de un medic :

1 — Când viața femeii este în pericol iminent sau când sarcina agravează o boală de care suferă femeia, punându-i viața în pericol, care ne putea fi înlăturată prin alte mijloace și este vădită că intervenția n'a fost făcută decât cu scopul de a salva viața femeii ;

2. — Când unul din părinți este afins de alienație mintală și este certitudine că copilul va purta grave tare mintale.

În caz de pericol iminent, medicul nu poate interveni decât cu autorizația parchetului, dată pe baza unui certificat medical al unui așezământ spitalicesc sau unui avis emis în urma unui consult între medicul care va interveni și cel puțin un medic specialist în boala care determină intervențiunea.

Parchetul, în toate cazurile prevăzute de acest articol, este obligat a păstra caracterul confidențial al tuturor comunicărilor sau autorizărilor, până la intervenirea vreunei eventuale reclamațiuni.

(Va urma)

Cronică

O voevodală înzestrare a primit Arhiepiscopia Sibului, după cum ne vestește „Telegraful român“, prin aceea, că trei sferturi din marea avere, care era odinioară stăpânită de Sașii din Ardeal sub titlul de avere a „Universității săsești“, au trecut, prin definitivă expropriere, în proprietatea Arhiepiscopiei noastre. Era și un act de dreptate reparatoare față de viața românească trăită în lipsuri pe moștile acelei „Universități“, și ea însemnează astăzi și pentru viitor posibilități materiale largi pentru sfânta noastră Biserică, de a-și împlini rosturile. Meritul acestei isbânzi, cu drept cuvânt, este al I. P. Sf. Sale Părintelui Mitropolit Nicolae, care a fost înțeles, apreciat și ajutat de toți factorii, începând dela Majestatea Sa Regele — cu drept cuvânt socotit ca ctitor al Bisericii noastre din Ardeal — ca și de membrii guvernului și alți sprijinitori. Ne bucurăm de acea isbândă

— *Decretul regal în cauză e publicat în „Monitorul Oficial“ din 3 Iunie — și legăm nădejdi că, după alte dovezi de înaltă înțelegere, prin înzestrarea de pildă și a câtorva mânăstiri din vechiul regat, despoiate de averile lor prin secularizările din veacul trecut — se apropie tot mai mult vremea reabilitării și reînverzării Bisericii noastre cu cele materiale, așa de indispensabile, pentru împlinirea chemării sale în lume. În eparhia noastră încă s'au luat demersuri pentru — cel puțin — a recâștiga terenurile, luate fondului preoțesc prin reforma agrară. Și-ar mai fi ceva de recâștigat din ceea ce s'a luat pe aceeaș bază, sfintei Mânăstiri a Bodroguului, care trebuie nu numai reînverzită ci și pusă în brazda unui larg misionarism. „Dă-ne, Doamne“, și nouă.*

Revenire la biserica strămoșească. Pentru mulți creștini, ziua de 30 Mai a. c. a fost o zi de bucurie cu duhul. Ostași din 13 localități, vreo 300 la număr și din departări mari ca : Bencecul-român, Agriș, Buteni, Tauș, Belint, etc. au alergat la Sănnicolaul-mic să asiste la botezul a doi copii, a căror părinți pentecostaliști s'au întors la biserica strămoșească împreună cei 7 copii ai lor.

Botezul, la care au asistat sute de credincioși, l-au săvârșit preoții C. Turicu și Dr. N. Iorgovan. Cel dintâi a ținut o cuvântare ce a înduioșat asistența.

Au urmat rugăciuni, cuvântări și cântări care pe mulți i-au făcut să lăcrimeze.

Întoarcerea familiei pentecostaliste acinată la Sănnicolaul-mic de vreo 5-6 ani, este rezultatul activității Oastei Domnului d'acolo, care mai are la activul său frumoase acte creștinești, nedate în vileag.

No. 4481—1937.

Ordin circular

Toți acei C. preoți cari în cursul anului bugetar curent, împlinesc 5, 10, 15 sau 20 ani de serviciu bisericesc și școlar și cu începerea dela anul bugetar viitor sunt îndreptați la câte o nouă gradație, sunt poștiji a înainta aici prin Oficiul protopopesc respectiv, până la cel mult 1 Septembrie a. c. cererile adresate On. Minister al Cultelor și Artelor pentru încuviințarea gradației.

Cei ce împlinesc 5 ani de serviciu bisericesc și școlar, vor înainta și actele justificative ; iar ceilalți preoți îndreptați la noua gradație, vor arăta data și No. actului ministerial prin care li s'a recunoscut ultima gradație.

Arad, la 12 Iunie 1937.

Consiliul Eparhial ort. rom. Arad

Licitație minuendă

Parohia Timișoara-Mehala publică licitație minuendă cu oferte închise pentru continuarea lucrărilor de zidărie, introducerea electricității, sculptură, auritură și pictură la biserica nouă, care se va ține în localul casei culturale în ziua de 26 Iunie a. c. ora 4 d. m.

Condițiunile, devizul și planul se pot vedea la oficiul parohial ort. rom. din Timișoara-Mehala.

Consiliul parohial.